

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan svečer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejeman za avstro-ogerske dežele za vse leto 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld., 40 kr. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 13 gld., za četrt leta 3 gld., 30 kr., za jeden mesec 1 gld., 10 kr. Za pošiljanje na dom računa se po 10 kr. na mesec, po 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština znaša. Za oznanila plačuje se od četiristopne petit-vrste po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr., če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska. Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravništvo je na Kongresnem trgu št. 12. Upravništvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari.

Slovensko šolstvo v letošnji proračunski debati.

IV.

Poslanec dr. Lavoslav Gregorec je v poslanski zbornici dne 27. aprila t. l. govoril:

Visoka zbornica! Leta 1890. izdal je prečastni episkopat avstrijski vkupen pastirski list. V tem pastirskem listu se nahajajo glede našega ljudskega šolstva te-le besede (čita):

„Sveti naš poklic nam brani molčati, kadar imamo dolžnost govoriti. Ne moremo in ne smemo mirno gledati, kako propada versko čustvo, kako propada pravica in kako gineva to, kar ima katoliško prebivalstvo Avstrije najdražjega.“

H koncu pozivljajo prečastni škofje vernike, naj v razne zastope volijo samo take, zanesljivo katoliške može, kateri si štejejo v prvo in najvažnejšo dolžnost, delovati z vsemi silami na to, da se zagotovi mladini dejanska, pravno verska vzgoja.

Kmalu potem so se vršile splošne državno-zborske volitve in pri teh volitvah je kmetsko prebivalstvo vseh kronovin izvemši Češko in Koroško kolikor toliko popoluoma ugodilo intencijam višjih pastirjev. Tudi slovenski narod je to storil.

Sedaj nastane vprašanje: Kako pa so ti voljeni konservativni možje ustregli intencijam njihovih škofov? Kaj so sploh tukaj storili, da se dejanski izvede pravno-verska vzgoja mladine?

Priznati moram, žal, da se je malo storilo, nič, prav za prav čisto nič; zakaj za trozvezne večine se niti šolski odsek ni izvolil, kakor da glede šole ni prav ničesar zboljšati ali premeniti.

Sedaj pa, v času koalicije, je še slabše; tisti konservativni gospodje, ki spadajo h koaliciji, so nekako po programu obsojeni molčati, saj je šolsko vprašanje jedno tistih velikih vprašanj, katera morajo sedaj mirovati, in velik čestilec koalicije je v svojem glasilu svoje volilce glede krščanske šole utešil z obljubo, da jo dobe v prihodnjem stoletju. (Veselo! Čuj! Čuj!) Ljudstvo pa s to tolažbo najbrž ne bo zadovoljno, ampak bo prej kakor slej z vso odločnostjo tirjalo krščanske šole, naše slovensko ljudstvo pa vrh tega še narodne šole, zakaj

naše katoliško slovensko ljudstvo hoče ravno krščansko-verno in patrijotično-narodno šolo. (Dobro!)

Slovenski poslanci imamo nalogo, da tukaj zastopamo te tirjatve, te želje svojih volilcev. Jaz se te naloge takoj lotim.

Visokočastiti gospodje! Ko so naši prečastni škofje zahtevali, naj se dejansko uveljavi pravno-verska vzgoja, se te gotovo očetovsko resne besede niso upoštevale in uvaževale, kakor se je pričakovalo, ampak zadele so na ugovor in na odpor.

Sedaj, po štirih letih, pa se je stvar vendar premenila. Situacija se je njim na korist premenila, njihove besede so se začele uvaževati, sluti se, da tiči v njih gotovo sredstvo zoper bližajoče se neizmerno gorje. V vseh slojih prebivalstva se je obudila slutnja, da se približuje vihar in zlo domnevajoča ljudska duša ima pač prav. Vsi znaki to kažejo. Skoro gotovo je, da stojimo pred tretjo, največjo revolucijo nove dobe. V 16. veku je nastala cerkvena revolucija, ki je pol Evrope preplavila s krvjo in — čudovito — katero je cerkev slavodobitno prestala. V 18. veku je nastala na Francoskem politična revolucija in se razširila po svetu. Človeštvo je takrat pretrpelo neizmerno gorje, z njim vred tudi cerkev, ali — čudovito — katoliška cerkev se je po njej obudila k novemu življenju. Sedaj stojimo tik pred 20. vekom, s tem pred socialno revolucijo, ki grozi ves sedanjemu družveni red premeniti in uničiti. Noben trezen motrilec evropskih razmer ne taji resnobne ne varnosti. Samo vprašanje je še: Ali se da ta nesreča še odvrniti ali je že postala neodvraljiva? In na to nam najvišji zastopnik cerkve, torej zastopnik tiste sile, ki je doslej vse revolucije zmagonosno prebila, najčastitljivejša oseba na vsem svetu, papež Leon XIII., tolažljivo odgovarja z zagotovitvijo, da je rešitev še mogoča, da pa je izpolnitev dveh pogojev neizogibno potrebna: 1.) Delujočim siromakom je zagotoviti pravično plačo, človeško življenje, gospodarsko slabe pa je zakonito varovati izkoriščanja gospodarsko močnih ljudi, in 2.) proti materijalističnemu naziranju sveta, kakor je uči socializem, je postaviti krščansko naziranje sveta in krščansko vzgojo mladine. Z drugimi besedami: Socialne

reforme in krščanska vzgoja mladine sta tista dva pogoja, tiati sredstva, s katerima je jedino še pomoči (Dobro! Dobro!)

Zuano je sploh, gospoda moja, kak utis so papeževe besede naredile na vsem svetu; celo mladi nemški cesar in mogočni ruski car sta to hvaležno pripoznala. Sploh pa se ne da tajiti, da se je v vsi Evropi začelo mogočno gibanje za krščansko vzgojo ljudstva.

Pred kratkim je Nemčija skoro še povzdignila itak veliki upliv cerkve na šolo in to zakonitim potem. V Belgiji se privatna krščanska šola uspešno bori zoper laizirano državno šolo, na Francoskem polni privatne šole, katere vzdržuje katoliška duhovščina z neizmernimi žrtvami, čedalje več dijakov, in, gospoda moja, to je gotovo čudovito, celo v Italiji se pripravlja neka prememba. Še pred 20 leti je neki angleški državnik svaril italijanske ministre, češ: narod, ki nima trdne verske podlage, ne more obstati. Italijanski ministri so mu odgovorili: Poskusiti hočemo to vendar.

No, poskusili so to, in kje stoje sedaj Italijani? Lani je hotela Milanska občinska uprava odpraviti iz šole ves verski pouk, vse religiozne vaje. Proti temu pa je protestovalo 30.000 očetov in po štiridnevni razpravi je zmagala krščanska stranka.

In, gospoda moja, tudi v Avstriji se je že obrnilo na bolje. Krščanski nazori glede vzgoje in pouka dobivajo vedno več veljave. Čedalje bolj se razširja prepričanje, da se je naše ljudskošolsko zakonodavstvo postavilo l. 1868. in l. 1869. na nevdružljivo podlago, namreč na podlago moderne pedagogike, ki prav za prav ni drugega nič, kakor pri vzgoji v porabo došla kriva filozofija.

Gospoda moja! Moderna pedagogika predpostavlja, da je človek po naravi tako nadarjen, da ostane povsod sam po sebi dober in pravičen, če le spozna, kaj je resnično, dobro, lepo, pravično in pravno; tudi svoje strasti more premagovati in se srečno ustavljati vsem skušnjavam, tudi tedaj, kadar na pr. stoji pred slabo varovano, nekontrolirano državno blagajnico. (Veselo in odobravanje.)

Govori se, da človeka k dobremu ni treba navajati po verskih motivih. Tako navajanje je, če ne ravno škodljivo, vendar nepotrebno.

LISTEK.

„Slovenijina“ petindvajsetletnica.

(Izvirno poročilo.)

Na Dunaji, 7. majnika.

(Konec.)

„Slovenije“ predsednik Žilih je nazdravil g. poslancu dr. A. Ferjančiču in drugim odličnim gostom. Gosp. dr. Ferjančič, burno pozdravljen, je pojasnjeval z navdušenimi besedami ustanovitev „Slovenije“, preteklo in sedanje razmere, ideje, za kojih uresničenje je „Slovenija“ delovala ves čas njenega obstanka, ter izrazil željo in nado, da „Slovenija“ nikdar ne zataji načel, katera so jo vodila do sedaj. — Za njim je govoril g. dr. Murko, kateri je izrazil več lepih mislij, a razvijal tudi neka načela in ideje, proti katerim so slovenski dijaki odločno ugovarjali, kajti postavljali jim je Poljake za uzor. Vsak slovanski narodič naj bi se zanašal na svojo lastno moč. Vzajemnost slovanska, kakoršno se navadno predstavlja, ne more eksistovati. — Prekrasno je na to govoril dr. pl. Kozič, kateri je rekel, da sami za-se nismo nič. Opirati se moramo na druge narode slovanske, mej temi tudi posebu na ruski narod, „kjer se ne diči

samo svojoj snagoj, no i literaturoj. „Narodni, slovanski ponos moramo vzbujati! Kam pa pridemo, ako bodo nekateri že v mladih letih diplomatovali. — Izvratno je govoril tudi g. nadporočnik Pukl. Današnja slavnost bi ne smela biti le Dunajska, temveč vseslovenska, ker „Slovenija“ je vzgojila celo vrsto narodnih bojevnikov. Bojevati se moramo vzajemno z drugimi Slovani in vojaški organizovati se, kajti šele ozadje daje vojski pravo moč. — Tudi govora dvornega in sodnega odvetnika g. dr. Lenocha in Moskovskega profesorja g. Vasilija Istrina sta se sprejela z veliko navdušenostjo.

Tako je naglo prišla pozna ura, ko smo se morali ločiti. Odposlala se je v Ljubljani zbranim bivšim „Slovenijanom“ sledeča brzojavka: „Po Vašem telegramu kličejo starejšim mlajši „Slovenijani“ živeli vsi, kateri hranijo zvesto stare spomine in hočejo po njih povsod in vselej delovati.“

Došle so pa na komers sledeče brzojavke:

Beljak. Razvijaj in krepj se, dična „Slovenija“ ter vzreaj in pošiljaj tudi zanaprej domovini značajnih in poštenih sinov! Živeli „Slovenijani“ stari in mladi! Bog z vami! Eller, Knafelc, Lendovšek.

Gradec. U slozi i radu leži budućnost Slovena. Pridružujući se današnjoj svetkovini dične „Slovenije“, šiljemo bratsko pozdravlje — „Srbadija“.

Gradec. Pošiljajoč najiskrenejše čestitke k današnjemu slavju, vošči Ti bratsko društvo tudi v bodoče najsijajnejši procvit: vivas, floreas, crescas „Slovenija“. — „Triglav“.

Kostanjevica. Kakor do zdaj, bodi tudi v bodoče slovenskim sinovom središče, v katerem se goji pristno Slovenstvo. Nekdanji „Slovenijaa“: Aleks. Hudovernik.

Kostanjevica. „Slovenija“ ognjišče in zavetišče zavednih slov. velikošolcev — naj prospeva! — Narodna čitalnica.

Ljubljana. Zbrani bivši in sedanji društveniki pozdravljajo „Slovenijo“ ob njeni petindvajsetletnici, želeč, da bi zvesta svojemu prvotnemu programu vedno vrlo napredovala v vsestransko korist milega nam naroda! — Prof. Levec, prof. Zupančič, notar Gogola, Josip Zupančič, sodnik Levec, prof. Orožen, Fran Uršič, ravnatelj Šubic, dr. Kotnik, dr. Volčič, dr. Babnik, dr. Majaron, prof. Stritof, dr. Podobnik, dr. Tekavčič, dr. Marolt, dr. Vilfan, dr. Kušar, dr. Kuhar, Karol Pleiweis, dr. Foerster, avskultant Regally, jurista Ravnihar in Vencajz.

Ljubljana. Napredujoč v naukih in vztrajajoč v značajnosti pripravljaj se mladina slovenska nadalje v korist narodu in domovini! „Sloveniji“.

Gospoda moja! Skušnje vsega sveta pobijajo ta predpostavljajna. Ta predpostavljajna so neresnična. Kar je veliki državnik in govornik Ciceron priznal: „Video meliora proboque, deteriora sequor“, to se izkazuje tudi dandanes vedno kot močnejše nego je vsa moderna pedagogika, in gotovo je, da se žival v človeku vedno hudobnejše javlja, kolikor bolj se razvije intelekt, razum in vednost v človeku, njegovo srce pa se na drugi strani odvrne od verskega upliva, od vesti, od Boga.

Na velikem katoliškem shodu na Ogerskem rekel je grof Zichy: Da misli, da je bila Vaillantova dinamična bomba narejena v brezverski državni šoli in da je sveti oče Leon XIII. pravo pogodil rekši, da je moderna šola največja nesreča za evropsko človeštvo; razvija se generacija, ki, ne poznajoč strahu pred Bogom, ne trpi nikakih npravnih mej več in ki, nezmožna premagovati želje, se da lahko zapeljati k političnim preobratom. V tem oziru imamo žalostnih dokazov v najnovejši dobi tudi iz naše domovine. O tem pa ne maram govoriti.

Teh slabih nasledkov se je menda bal tudi oče našega ljudskošolskega zakona, samreč minister vitez Hasner. Bil je goreč zagovornik ločitve cerkve od šole; ali versko vzgojo v šoli je hotel ohraniti in hotel je, da jo oskrbuje dotična konfesija. Izbral pa je za to forme, ki so se sedaj pokazale kot nezadostne in nevzdržljive. Dokaz temu so: ljudskošolska novela iz l. 1883., številni predlogi glede spremembe ljudskošolskega zakona, stavljeni v tej visoki zbornici, mnogovrstna prizadevanja naučne uprave, sanirati nedostatke pri šolstvu z raznimi naredbami, vedno številnejši obisk katoliških šol šolskih bratov, šolskih sester, in katoliškega šolskega društva na Dunaji in na Predariskem, končno vladna predloga iz l. 1889., resolucije nemškega, poljskega in slovenskega katoliškega shoda in naposled slovesna izjava našega episkopata. Ta izjava je tako resnična glede te stvari, da želim, da pride dotični odstavek v stenografski zapisnik. Prosim visoko predsedstvo, naj mi dovoli, da čitam dotični odstavek (čita):

„Vera ni vodilna podloga in vodilno načelo v naši sedanji ljudski šoli, ampak samo jeden izmed mnogih učnih predmetov, za kateri vrh tega še ni določeno zadostno število ur. Drugi učni predmeti nimajo nikake zveze z veroukom in se morejo pogostoma učiti tako, da to ni koristno npravnoverski vzgoji. Verska vzgoja šolske mladine je omejena na tako malo verskih vaj, da v otroških srcih ni mogoče obuditi gorečega verskega čustva. Poučevanje v veri in verske vaje niso prepuščene neoviranemu vodstvu cerkve, ampak so v najvišji instanci podrejene posvetnemu oblastvu. Na izobrazbo učiteljev nima cerkev takorekoč nikakega upliva, glede njih nameščenja nima nič govoriti, in tako se primeri, da poučujejo in vzgajajo katoliške otroke pogostoma ljudje, ki ne poznajo katoliške vere ali jo sovražijo in torej ne morejo nikogar katoliško vzgojiti.

To zadošča popolnoma, da se tolmači uspeh teh šolskih razmer. Spoštovanje cerkve, ljubezen za

predstaviteljici značajne mladine slovenske, iskreni: na zdar! — Ivan Hribar.

Ljubljana. Bivši „Slovenijan“ čestitam k današnjemu dnevu „Sloveniji“, ki bodi mladini vsikdar šola vitežkega mišljenja in dejanja! — Dr. Kotnik.

Ljubljana. K četrstoletnici dične „Slovenije“, odgojiteljice naše nade, slovenske mladine, kliče za preteklost: slava, za bodočnost: na zdar! — Ljubljanski „Sokol“.

Leoben. Dnešni slavnosti srdečni: na zdar, bodočnosti bratake zdar buh! Prokop.

Ribnica. Obžalujeva, da se ne moreva udeležiti komersa, pristopiva društvu kot starejšini z iskreno željo, da izmed njegovih članov od leta do leta več delavnih in značajnih mož pribaja domovini. — Gruntar, Višnikar.

Trst. Vzganjanjem slovanskega mišljenja, slovanskih značajev, želi „Sloveniji“ srečne bodočnosti bivši mnogoletni član — Fran Podgornik.

Zagreb. Bratskomu društvu miloga nam slovenskega naroda prilikom dvadesetpetgodišnjice kliče gromki: živjelo i napred! — hrvatsko akademsko društvo „Zastava“.

Zagreb. Čvala i živjela „Slovenija“ na sreću i spas! — Maturanti gimnazije Zagrebačke.

Zagreb. Pridružujem se slavju petindvajsetletnice. — Ivan Jager.

vero, izrazi verskega življenja ginevajo čedalje bolj; domišljavost in nadutost, lahkomišelnost in površnost, zaničevanje vsake božje in človeške avtoritete se čedalje bolj množi. Ali se moremo temu čuditi, ali more biti drugače, ako se katehet sicer dve uri na teden trudi, usaditi otrokom v srca strah pred Bogom in vero v razodeto božjo besedo, ako se pa v več kakor dvajsetih šolskih urah na teden na tak način na otroke upliva, da se ne utrja vera in versko življenje, nego, bodisi ne nalašč, bodisi nalašč še podkopuje.

Katoliškim roditeljem ne moremo jamčiti, da se njihovi otroci v ljudski šoli, kakršna je sedaj, katoliško vzgojujejo in ravno tako ne moremo Vam reči, da morete imeti mirno vest in da Vam pred Bogom ne bo odgovarjati.“

Gospoda moja! Ta izjava ni navadna, to je za vsakega katoličana pri sodbi o ljudskošolskih razmerah merodajna avtoriteta.

Škofje pa so še več storili. Ne zahtevajo popolnega preobrata, popolnega odstranjenja sedanjih ljudskošolskih zakonov, ne, pripravljani so celo, dogovoriti z vlado modus vivendi atque procedendi v zagotovljenje npravnoverske vzgoje v sedanji ljudski šoli. Dne 12. marca 1890 so v šolski komisiji gospodarske zbornice v petih, precizno formulovanih točkah določili pogoje, katerih izpolnitev je potrebno, da bi mogli škofje vernikom jamčiti, da se v avstrijski državni ljudski šoli katoliška mladina res katoliško vzgaja, da morejo torej roditelji svoje otroke z mirno vestjo vanjo pošiljati.

Od tedaj je poteklo več kakor štiri leta. Niti prejšnja vlada niti sedanja ni zmatrala škofje odgovora vredne, nego je mislila, da je najbolje, ako škofje ignorira! Gospoda moja! Bile so že dosti močnejše vlade kakor je bila prejšnja in kakor je sedanja. Tudi tiste so mislile, da smejo cerkev in škofje ignorirati. Motile so se. Knez Bismarck je bil v sedemdesetih letih gotovo jeden najmočnejših ministrov na svetu. Tudi on je mislil, da sme ignorirati škofje in pastirski list, kateri so bili na grobu sv. Bonifacija v Fuldi sestavili in razglasili. Deset let pozneje je bil mogočni nemški kancelar na potu v Kanoso. (Dobro! Dobro!)

To sem hotel povedati.

Gospoda moja! Božji mlini meljejo počasi ali gotovo in drobno. Sila uči moliti in socialna beda vodi krščanske narode tja, kjer je jedino dobiti pomoči, to je h krščanskemu naziranju sveta, h krščansko-socialnim idejam, h krščanski vzgoji mladine. Liberalizem propada in njega premaganje je le vprašanje časa; to premaganje se more zgoditi ali mirovnim potem ali pa s silo, mirovnim potem s tem, da se rekristijanizuje človeška družba potem krščanske vzgoje, siloma pa po socialni revoluciji, cerkev bo vse nepremagano prestala.

(Dalje prih.)

Državni zbor.

Na Dunaji, 9. maja.

V današnji seji se je nadaljevala razprava o valutnih predlogah. Poleg govora dr. Luegerja obujal je največ pozornosti govor barona Dipaulija, zlasti zategadelj, ker je ta odlični konservativec prav po naročilu „Neue Freue Presse“ odklonil zvezo z Liechtensteinom in slovesno izjavil, da so konservativci zvesti privrženci koalicije. „N. Fr. Presse“ pa še vedno ni zadovoljna in zahteva, naj se tudi grof Hohenwart izreče proti krščansko-socialni stranki. Izmed drugih govornikov naj omenimo le Suesa, ki je bil danes moralno nekako obglavljen.

Začetkom seje predloži finančni minister dva zakonska načrta, potem pa pokliče predsednik posl. Schlesingerja zaradi nekkih izrazov v njegovem govoru v zadnji seji k redu. Zbornica preide na to dnevni na red in nadaljuje razpravo o valutnih predlogah.

Posl. baron Dipauli izjavlja, da sodi njegova stranka te predloge samo z gospodarskega stališča. Uvedenje zlate vrednote je nesreča za našo državo. To stališče je povdarjala stranka že l. 1892 in tedaj je tudi mnogo levicarjev glasovalo zoper predlogo. Takratni finančni minister je imel simpatije nemških konservativcev, bil je pri njih priljubljen, a glasovali so vendar proti njegovim predlogam. Zakaj so danes prijatelji predlog tako razdraženi? Naše stvarno stališče nikakor ne sme biti povod trditvi, da smo sovražni sedanjemu finančnemu ministru. Naša opozicija se imenuje bujskanje proti koaliciji. Kaj pa ima koalicija s temi predlogami opraviti? Kaj je bolj naravno, kakor to, da so principijelni nasprotniki valutnih zakonov iz leta 1892

tudi danes nje nasprotniki. Ali je to tako posebno, da ostane kak politik dve leti konsekventen. Apel princa Liechtensteina je bil povsem nepotreben, ker je naše stališče znano bilo. Krščansko-socialni stranki ne odrekamo svojih simpatij, saj je njihov socialni program del našega programa. Zato pa tej stranki še ne dajemo dobrih svetov. Pristopili smo koaliciji ne opustivši svojih principov ali brez entuzijazma, ker bi bilo za državo slabše, da jej nismo pristopili. Sedaj stojimo pri njej lojalno in ne priznavamo nikomur pravice soditi naše ravnanje. Liechtensteinova kritika Hohenwarta je uspeh njegovega govora izdatno alterirala. Govornik pojasnjuje potem stvarno svoje stališče glede valutnih predlog in se izreče proti njim. — Posl. dr. P e e z govori za predloge in se za svojo osebo izreče za Abrahamowiczev amendement. — Posl. baron M o r s e y naglašja, da je opozicija njegova in njegovih somišljenikov proti tem predlogam le stvarna, da pa ne izvira iz nezupnosti proti vladi. Valutna regulacija je ponesrečena. Zlato bi se bilo moralo polagoma nakupovati. Vsed slabe naše trgovske bilance je nastala azija na zlato. Hitro izvršitev regulacije žele samo velekapitalisti. Njihovih interesov nimamo mi zastopati. Banka je nesramna. Sedaj služi le Ogerski in ogerski ministerski predsednik vlada pri nas, njemu pa nečemo izreči zaupanja. — Posl. prof. S u e s s pravi, da je bila določitev relacije napaka, ker se je s tem proklamirala zlata vrednota in je to provzročilo azijo. Govornik se poteguje za predloge in se izreče za večjo veljavo srebra priporočujé, naj skrbi vlada, da pride vedno več srebra v promet. — Poslanec dr. P a t t a i komatuje, da se ponižuje parlament sam, ker more najvažnejše zakone le rešiti, če prisilijo klubi svoje člane, da zanje glasujejo. Profesor S u e s s je pred dvema letoma govoril in glasoval zoper regulacijo valute, sedaj pa se poteguje za te predloge. Prav srečno je omenil, da te predloge niso v nikaki zvezi s politikom, s čimur je hotel povedati, da okolnost, da sta v tem času postala dva njegova somišljenika ministra, ni uzrok, da je premenil svoje mnenje. V starem Rimu se je reklo: Caveant consules! Pri nas, kjer je konsul sam državi nevaren, vodja konservativcev ga pa podpira, se more le reči: Siromašna Avstrija. — Posl. dr. L u e g e r kritikuje Suessovo postopanje in mu očita predrznost in skrajno nekonsekventnost. Obrazlaga uzroke svojemu nasprotovanju valutnim predlogam in se poteguje za papirnati goldinar. Zlato, če je dobe banke, je za državo izgubljeno. Vlada hoče, da obveljajo predloge, da se vzdrži Wekerle. Ogeraka gospoduje nad Avstrijo in to je uzrok, da se je banka upala staviti take propozicije.

Razprava se je potem ustavila, seja pa po čitanju neke interpelacije zaključila.

Prihodaja seja jutri.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani, 10. maja.

Lokalnoželezniški urad

Pri generalnem nadzorstvu državnih železnic ustanovila je vlada poseben oddelek za lokalne železnice, kateremu stoji na čelu sekcijski načelnik Wittek. Leglativno-lokalni del bode vodil minister-ski svetnik W r b a, tehniško-komercijelni pa bivši načelnik štajerskega deželnega železniškega urada W u r m b.

Delavski izgredi.

O krvavih izgredih v Polski Ostrovici smo že včeraj mej telegrami poročali. Danes došli Dunajski listi ne vedo nič mahančnejšega povedati, le to nzmnanjajo, da rase razburjenost mej delavci čedalje bolj in da je z ozirom na nevarnost, da nastanejo novi izgredi, prišlo mnogo vojaštva na lice mesta. Tudi v bližnjih krajih pri Ostrovici so se začeli delavci gibati in pripravljati za štrajk. Na Dunaji se štrajkujoči delavci še niso porazumeli z delodajalci. Ker nekateri delavci nečejo štrajkati, nastali so že večkrat izgredi. Tako tudi včeraj opoldne v Lerchenfeldu in v Ottakringu. Mnogo izgrednikov je policija odgnala v zapor.

Položaj na Ogerskem.

V magnatski zbornici končala se je najbrž že danes razprava o civilnem zakonu, v katero je včeraj posegel v madjarske vlade zmislu tudi hrvatski ban grof Khuen Hedervary. Ker so nekateri dvorni dostojanstveniki odpotovali, sodijo vladni krogi, da ne pridejo k glasovanju. To je v njih obudilo upanje, da morda vlada venderle zmaga. To upanje pa mora biti sila majhno, sicer bi vlada že ne ugibala, kako rešiti krizo ugodno v slučaju, da odkloni magnatska zbornica te predloge. Javlja se, da vlada v tem slučaju ne misli podati ostavke, nego predloge zopet spraviti v poslansko zbornico, da se ta še jedenkrat sanje izreče. Sklicujé se na

tako manifestacijo hoče potem vlada napram kroni formulirati svoje želje glede cerkvene politike in eventualno odstopiti, ako bi krona tem željam ne hotela ustreči. — Razen cerkvenopolitičnih homatij obuja splošno pozornost tudi preganjanje Rumunov. Politična pravda v Koložu postaruje položaj zelo hudo. Velikanske demonstracije Rumunov zatožene rodoljube so razdražile Madjare v toliki meri, da so stvar v parlamentu spravili v pogovor. Ministerski predsednik je v zmišlu teh interpelacij obsodil vse narodno gibanje Rumunov in obljubil represalije. Gospode Madjare je menda rumunskega gibanja vendarle — strah.

Vnanje države.

Francoska kriza preprečena.

Ministerska kriza, katero je vsa Francija pričakovala, ni nastala. Dasi je bil socialistički poslanec Toussaint obdolžen le političnega zločina, dovolila je poslanska zbornica vendar, da se proti njemu sodno postopa. Ministerski predsednik je to zahteval in stavlil kabinetno vprašanje. Očitno je, da je bil to maneuver, hotel se je namreč prebivalstvu predstaviti kot branitelj in varuh javnega reda in sturil je to v govoru, o katerem se more reči, da je bil pravi kandidatni govor za predsedstvo republike. Zbornica je vladi ustregla, zajedno pa zatajila svojo slavno preteklost glede varovanja imunitete.

Nihilisti.

Pariški listi javljejo, da je Peterburška policija zasledila anarhističko zaroto. Ujela je baje 80 nihilistov in pri njih našla raznih spisov, ki dokazujejo, da so bili v zvezi s Pariškimi in Londonskimi anarhisti, ter našla tudi tajno tiskarno, kjer so se izdelovale revolucionarne tiskovine. — Odgovornosti za to vest nikakor ne prevzamemo; zdi se nam, da je če ne povsem neresnična, vsaj zelo pretirana.

Indija se pripravlja na upor.

Jako konservativni in senzacionalni angleški list „The Spectator“ javlja iz Indije, da se pripravlja ondodno prebivalstvo na ustanek. Nezadovoljnost s političnimi, gospodarskimi in religioznimi razmerami je tolika, da se je prebivalstvo začelo pustati. Rščeni list opozarja vlado, naj ničesar ne zamudi, da zamore upor koj pri postanku udučiti in pravi, da Azija ni zadovoljna s gospodstvom Evropecev in da to tudi nikdar ne bo.

Iz občinskega sveta Ljubljanskega.

V Ljubljani, dne 9. maja.
(Konec.)

V imenu stavbinskega odseka poročal je nadalje obč. svet. Šubico g. Kocmurja izjavi glede zazidavanja gorenje parcele Jalenovega posestva na voglu Rešjeve ceste in Poljskih ulic. Kakor znano, sklenil je bil občinski svet, da proda oboje parcelo s bišo vred g. Kocmurja za 10.000 gld., ako kupec bišo primerno prezida in ako bode načrt nove fasade občinskemu svetu ugajal. G. Kocmur predložil je načrt glavne fasade ob Rešjevi cesti. Ta načrt je občinski svet odobril, ob jednem pa zahteval, naj se predloži tudi načrt samostojne fasade, obranjene proti dr. Gregoriča posestvu. Ker bodo hiše ob tej cesti z vrtilci obdane, treba je, da se tudi ta stranska fronta primerno olepša. Obč. svetaiki Valentinčič, Velkovrh in Petričič pobijali so predlog stavbinskega odseka, češ, da gosp. Kocmur najbrže umakne svojo ponudbo, ako občinski svet ostane pri zahtevi samostojne stranske fasade, pri glasovanju pa je bil vzprejet predlog stavbinskega odseka.

Obč. svet. Senekovič poročal je o določilih, kako se oddajaj ustanova letnih 250 gold., osnovana leta 1881. za obiskovanje kake višje obrtne šole. Občinski svet sklenil je brez ugovora, naj se ta ustanova podeljuje in sicer za celo dobo študij takim prosilcem, ki dokažejo potrebno naobrazenje za obiskovanje kake višje obrtne šole; pri podeljevanju pa se je ozirati v prvi vrsti na prosilce, ki so v Ljubljano pristojni in še le v drugi vrsti na take, ki imajo drugod na Kranjskem domovinsko pravico. Ako bi pa ne bilo nobenega takega prosilca, naj se ustanova za jedno leto podeli peterim učencem (à 50 gld.) tukajšnje obrtne strokovne šole. Ustanovno pismo ima se v tem smislu prenaprediti.

Občinski svet odobril je nadalje po nasvetu poročevalca obč. svet. Orožna račune vodstva prve mestne deške ljudske šole glede porabe dotacije za vzdrževanje šolskega vrta ter glede porabe dotacije za stalno razstavo učil. Z ozirom na vabilo na higijenični kongres v Budapešti sklenilo se je, da se bode kot zastopnik Ljubljanske občine kongresa udeležil mestni fizik g. dr. Kopčva. Po nasvetu obč. svet. dr. vitesa Bleiweisa odobrili so se nadalje račun za zdravila, nabavljena mestnim ubogim leta 1893, z zneskom 577 gld. Stroški za ta zdravila so znatno manjši nego v prejšnjih letih, čeravno se je zadostilo vsem zahtevam. Ob jednem naročilo se je mestnemu magistratu, naj primernim potom izreče zahvalo tukajšnjim zdravnikom za njihovo človekoljubno delovanje z ozirom na mestne uboge.

Konečno sklenil je občinski svet po nasvetu vodovodnega upraviteljstva, da se ima jedna vodovodna cev pri mestni graščini Podturnom podaljšati do ondodnega gospodarskega poslopja ter napeljati v stanovanje mestnega vrtnarja. V to svrhu dovolil je občinski svet kredit v znesku 200 gold. Vsed

raznih vprašanj naznanil je pri tej priliki gospod župan, da se bode v kratkem napravil vodnjak pri sv. Krištofu, vodnjak ob dolenski cesti pa se bode premestil na primernejši prostor.

Poročilo o predlogu glede otvoritve ceste mej Velkovrhovim in Suyerjevim posestvom ob Rešjevi cesti odstavilo se je z dnevnega reda, ker se je v tej zadevi vložil ugovor, potem pa je predsednik zaključil javno sejo.

Dostavek: Konec včerajšnjega poročila iz obč. sveta se je vrnila tiskovna hiba. V peti vrsti od zdolaj naj se pravilno čita, da se je gosp. Treotu prodalo stavbišče ob novi Tržaški cesti po 10 gld. 50 kr.

Domače stvari.

(Gospod Klun — pa resnica.) V ponedeljski številki „Slovenčev“ je g. Klun, kakor smo predvčerajšnjim omenjali, pisal, da ni res, kar sta dva naša telegrama bila v petek poročala o krizi v Hohenwartovem klubu. Kot mož, ki ve ceniti vrednost denarja, nas je g. Klun celo miloval, da smo si z debelo tiskanima telegramoma prozročili posebnih troškov, v dokaz pa, da smo bili slabo informovani, je v svoje državnozbornsko poročilo uvrstil poseben odstavek „Valutni predlogi v konservativnem klubu“. Tu pripoveduje, da je prišel finančni minister v klub, da so klubovi člani odklanjali bančne propozicije in po dolgem posvetovanju sklenili glasovati proti valutnim predlogom. Nobene besede pa ne črhne o Hohenwartu, o njegovem naznanilu, da odstopi od predsedstva in sploh nič o krizi. Gospod Klun je torej utajil vso dogodbo, vso krizo, in da bi bilo njegovo poročilo verjetnejše, dvignil je svoj črevelj proti našemu listu. — „Slovenčev“ uredniki pa menda čutijo, da ni varno hoditi čez dra in strn za njih izvirnim državnozbornskim poročevalcem, kajti v včerajšnji številki so se mu brez pardona, a resnici na ljubo izneverili, pišoč: „Od neke strani bi se bila po vsej sili rada utajila kriza v Hohenwartovem klubu. To pa ni bilo mogoče.“ In potem pripoveduje „Slovenec“ vse to, kar smo javili mi v tistih telegramih, katera je bil g. Klun razglasil kot neresnična. S „Slovenčevimi“ besedami vprašamo torej gosp. Kluna: Od katere strani bi se bila po vsej sili rada utajila kriza v Hohenwartovem klubu?

(Osobne vesti.) Na prošnjo kranjske trgovske in obrtne zbornice, katero je priporočala deželna vlada, ustanovil se je na strokovni lesni šoli v Ljubljani oddelek za cerkveno rezbarstvo in naučno ministerstvo je imenovalo akademičnega kiparja g. Alojzija Gangla od 1. septembra t. l. strokovnim učiteljem na omenjeni šoli. — Dosedanji ravnatelj štajerskega deželnega železniškega urada ces. svetnik Karol Wurmb je imenovan generalnim nadzornikom avstrijskih lokalnih železnic in je dobil naslov in čin ministerijalnega svetnika.

(Miroslav Plesničar †.) Piše se nam: V noči od 7.—8. t. m. je umrl v Idriji učitelj g. Miroslav Plesničar po dolgotrajni mučni bolezni v 22. letu svoje dobe. Pokojnik je bil značajan mož, navdušen Slovan; korenito je poznal slovensko, hrvatsko in rusko književnost, neumorno deloval za narod s peresom in besedo in družtvih, v zasebnem življenju in v časnikih, kakor „Slov. Svet“, „Edinost“, „Soča“, „Večna“. Blagemu človeku in vrlému narodnjaku: Vječajna pamjatj!

(Umrl je) danes ponoči v Ljubljani gospod Ivan Semen, črkostavec v „Narodni tiskarni“, v 52. letu svoje dobe. Pokojnik je bil v letih 1873 in 1874 za časa Jurčiča tudi odgovorni urednik našega lista. N. v m. p.!

(Kronski darovi družbi sv. Cirila in Metoda.) Uredništvu našega lista so poslali: Gg. J. Pr. in I. M. vsak po 2 kroni, gg. M. V. in A. K. vsak po 1 krono, vsi štirje v Ljubljani, skupaj 6 kron. Živili rodoljubni darovalci in njih nasledniki!

(Hrvatsko planinsko društvo) v Zagrebu je pristopilo kot ustanovni član slovenskemu planinskemu društvu v Ljubljani.

(Znanstveno potovanje.) Letošnje poletje pridejo učenci tretjega tečaja gozdarske šole v Križevcih na Hrvatskem pod vodstvom g. prof. Frana Kesterčaneka na večjem znanstvenem potovanju tudi na Kranjsko. Ogledali si bodo tukajšnji gozdni vrt ob Tržaški cesti, pogozdovanja na Krašu in obsežne gozde knezov Windischgraets in Schönburg-Waldenburg.

(Glas iz občinstva.) Na takozvanem „Židanovem gričku“ v Ljubljani leži že okolu pol leta kup debelih kamenitih krogel, ki ne služijo

niti varnosti, niti lepoti. Opravičena je želja, da mestni magistrat to takoj odstrani.

(Zdravstveno stanje) Iz Logatca se poroča, da je ozdravela zadnja deklica, ki je dlje časa ležala zaradi otrplega tilnika, tako da je ta bolezen popolnoma ponehala.

(Štiridesetletnico) svojega službovanja je praznoval te dni v Gorici g. Fran Hafner, vodja tamošnjega ženskega učiteljišča. Tem povodom došlo so mu mnogobrojne čestitke ne samo od članov zavoda, kateremu je načelnik, nego tudi iz drugih krogov.

(Slovenski klub na Dunaji) ima v soboto 12. t. m. v dvorani „zum alten Schotten-thor“ I. Schottengasse 7 poslednji svoj večer v tej sezoni. Na dnevnem redu je berilo gosp. Fr. Svetiča: „O realizmu na odru“. Začetek ob osmih zvečer. K temu večeru vabijo se na Dunaji bivajoči Slovenci.

(Zemljiško-kreditni zavod za Istro.) Uradni list Tržaški prijavlja zakon z dne 9. aprila t. l., s katerim se prenapredajo §. § 51, 52, in 53 pravil zemljiško-kreditnega zavoda za mejno grofijo Istersko.

Razne vesti.

* (Visoka starost.) V Našicah v Slavoniji je te dni umrl čevljar F. Bišovski v visoki starosti 103 let. Poslednja tri leta ni več izvrševal svojega obrta, a bil je še krepak in prenašal pisma in brzojavke. Bil je vojak za časa francoske vojne in bil v bitki pri Wagramu. V istem kraju živi še neki kmet P. Rovišič, ki je star že 106 let.

* (Kolera na Ruskem.) Kakor se poroča iz Odese, so ruska oblastva uradno naznanila, da se je kolera pojavila v Podoliji, Besarabiji, v Kijevu in v Črnigovu.

* (Davkarski uradniki na biciklu.) Iz Pariza se poroča, da je vodstvo neposrednih davkov izdelalo ravnokar pravilnik in ga predložilo finančnemu ministerstvu, da bi se davkarskim uradnikom omislili bicikli za izterjavanje davkov.

Brzojavke.

Dunaj 10. maja. Naučno ministerstvo je sklenilo, že prihodnjo jesen otvoriti prva dva razreda Kranjske gimnazije.

Dunaj 10. maja. Današnja seja poslanske zbornice je bila jako živahna. Pernerstorfer je stavljal nujni predlog, naj se odpošlje posebna komisija v Falkenau in v Ostrovico, da začne preiskavo radi ondodnih dogodb. Minister Bacquehem se je v imeni vlade izrekel zoper predlog. Russ, Pernerstorfer, Lueger, Kounic, Kaiser, Kaizl in Kronawetter so govorili za nujnost, Zaleski proti njej. Nujnost se je odklonila s 153 proti 83 glasom. Po glasovanju se je sešel ministerski svet. Pričakuje se nov predlog v tej stvari.

Dunaj 10. maja. Zbornica je vzprejela predlog, da se začne preiskava radi dogodeb v Falkenavu in v Ostrovici.

Dunaj 10. maja. Železniški odsek odobril je v včerajšnji seji vladno predlogo glede lokalnih železnic, katere je zgraditi tekom l. 1894., in vzprejel tudi resolucijo glede zgradbe lokalnih železnic na Goriškem in v Istri. — Posl. Kušar je vprašal, kaj je z železniškima projektoma: Kranj-Tržič in Gorica-Ajdovščina. Minister Wurmb je odgovoril, da ti vprašanja še nista zreli.

Dunaj 10. maja. Parlamentarno zasedanje se bode najbrž šele začetkom meseca junija končalo. Delegaciji se vsled tega snideta mej 8. in 11. junijem.

Budimpešta 10. maja. Magnatska zbornica je odklonila predlogo glede civilnega zakona s 139 proti 118 glasom. Ko so se konservativni maguatje pripeljali k zbornici, klicalo je zbrano občinstvo: Abcug kamarila!

Rim 10. maja. „Monitore“ naznanja za prihodnji konsistorij preznamenito alokucijo.

Pariz 10. maja. Orožniki v St. Etiennu pri Toulousu zaprli so poslanca markija Castellana, ker je pri neki procesiji v St. Etiennu nosil belo bourbonsko zastavo. Pričakuje se velika debata v zbornici.

London 10. maja. Danes se vrši drugo branje finančnega zakona. Nekateri poslanci večine stopili so v opozicijo in mislijo glasovati zoper proračun. V najugodnejšem slučaju dobi vlada večino 5 ali 6 glasov. Pričakuje se ali odstop ministerstva ali razpust zbornice.

